

DECIZIE nr. 575 din 21 octombrie 2014

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 teza a doua raportate la prevederile art. 34 alin. (1) și art. 35 alin. (2) din [Legea nr. 165/2013](#) privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

EMITENT

• **CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

Publicat în **MONITORUL OFICIAL nr. 16 din 9 ianuarie 2015**

Data intrării în vigoare 09-01-2015

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Toni Greblă	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskas Valentin Zoltan	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Cristina Cătălina Turcu	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Liviu-Daniel Arcer.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, excepție ridicată de Maria Palamariuc și Doina Șmocot, prin mandatar Societatea Comercială "Real Grup Invest" - S.A. din București, în Dosarul nr. 1.276/2/2012* al Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 10D/2014.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare este legal îndeplinită. Magistratul-asistent referă că la dosar partea Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor a depus un punct de vedere prin care solicită respingerea excepției ca neîntemeiată.

3. Președintele dispune a se face apelul și în Dosarul nr. 17D/2014, având ca obiect excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 raportate la prevederile art. 34 alin. (1) și [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#), excepție ridicată de Gheorghe Ionescu în Dosarul nr. 9.214/2/2011* al Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal.

4. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare este legal îndeplinită. Magistratul-asistent referă că la dosar partea Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor a depus, la data de 20 octombrie 2014, un punct de vedere prin care solicită respingerea excepției ca neîntemeiată.

5. Curtea, din oficiu, pune în discuție conexarea dosarelor.

6. Reprezentantul Ministerului Public este de acord cu conexarea cauzelor.

7. Curtea, având în vedere identitatea de obiect a cauzelor, în temeiul [art. 53 alin. \(5\) din Legea nr. 47/1992](#) privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarului nr. 17D/2014 la Dosarul nr. 10D/2014, care a fost primul înregistrat.

8. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public care arată că, ulterior sesizării Curții Constituționale prin încheierile din 11 noiembrie și 5 decembrie 2013, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin deciziile nr. 88 din 27 februarie 2014 și nr. 269 din 7 mai 2014, admitând excepțiile de neconstituționalitate. Prin urmare, în temeiul [art. 29 alin. \(3\) din Legea nr. 47/1992](#), excepția se impune a fi respinsă ca devenită inadmisibilă.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

9. Prin Încheierea din 11 noiembrie 2013, pronunțată în Dosarul nr. 1.276/2/2012*, Curtea de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România.

10. Prin Încheierea din 5 decembrie 2013, pronunțată în Dosarul nr. 9.214/2/2011*, Curtea de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 raportate la prevederile art. 34 alin. (1) și [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#) privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România.

11. Excepția a fost invocată în cauze având ca obiect soluționarea recursurilor formulate împotriva sentințelor prin care a fost obligat părțul - Statul român, prin Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor, să transmită dosarul către evaluator și să emită decizia reprezentând titlu de despăgubire, în condițiile titlului VII din [Legea nr. 247/2005](#) privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și un ele măsuri adiacente. Pe parcursul soluționării

recursurilor a intrat în vigoare [Legea nr. 165/2013](#). Subsecvent intrării în vigoare a acestui act normativ, Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor [care, potrivit [art. 18 alin. \(3\) din Legea nr. 165/2013](#), a preluat atribuțiile Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor] a depus note de ședință prin care a solicitat respingerea cererii de chemare în judecată, în principal, ca prematur introdusă, întemeindu-și susținerile pe prevederile art. 4 teza a doua, art. 34 alin. (1) și [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#).

12. În motivarea excepției de neconstituționalitate autorii acesteia susțin, în esență, că dispozițiile [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) contravin prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție, deoarece reglementează aplicarea acestui act normativ în recurs. Obiectul recursului îl constituie controlul de legalitate al hotărârii atacate, respectiv conformitatea hotărârii cu legea în vigoare la data pronunțării acesteia, iar nu cu o lege intrată în vigoare ulterior. Prevederile legale criticate aduc atingere principiului neretroactivității legii, care este obligatoriu atât pentru judecător, cât și pentru legiuitor. În acest sens sunt invocate considerentele de principiu care au stat la baza [Deciziei Curții Constituționale nr. 830 din 8 iulie 2008](#).

13. Totodată, [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) aduce atingere prevederilor art. 16 din Constituție, art. 14 privind interzicerea discriminării din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și art. 1 privind interzicerea generală a discriminării din Protocolul nr. 12 la Convenție, deoarece creează o inegalitate în drepturi între destinatarii noii legi și acele persoane care s-au putut adresa instanței de judecată anterior intrării acesteia în vigoare, fără a aștepta epuizarea noii proceduri administrative care va dura între patru și șase ani. Garantarea principiului egalității este condiționată de înlăturarea oricăror impedimente faptice sau juridice susceptibile de a da naștere unor privilegii ori, după caz, unor discriminări. Aplicarea unor prevederi legale de natură a afecta principiul în însăși substanța sa, prin favorizarea poziției procesuale a uneia dintre părți, respectiv Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, are semnificația ruperii echilibrului procesual, aceasta fiind favorizată prin încurajarea tergiversării soluționării dosarelor. Totodată, textul de lege criticat încalcă și dispozițiile art. 20 din Constituție, raportate la cele ale art. 6 din Convenție, deoarece soluționarea pe cale legislativă a unui proces aflat în fața instanțelor, prin aplicarea unei legi noi într-un proces pendinte, reprezintă o imixtiune în activitatea judiciară, putând fi analizată din perspectiva încălcării dreptului de acces la justiție sau a egalității de arme.

14. În jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene s-a precizat că principiul securității juridice, unul dintre principiile de bază în domeniul drepturilor omului, garantat prin normele comunitare, implică neretroactivitatea actelor juridice în vederea protejării libertăților individuale, neretroactivitatea fiind o consecință directă a respectării principiului legalității.

15. Prevederile art. 4, art. 34 alin. (1) și [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#) sunt neconstituționale în măsura în care se aplică situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a legii și acțiunilor introduse înainte de acest moment prin aceea că încalcă dreptul de acces la instanță, componentă a dreptului la un proces echitabil, consacrat de art. 21 din Constituție și de art. 6 din Convenție. În plus, textele de lege criticate nu îndeplinesc condițiile de accesibilitate și previzibilitate necesare respectării dreptului la un proces echitabil.

16. Autorul excepției arată că aplicarea [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) proceselor în curs înseamnă și încălcarea art. 44 alin. (1) și (2) din Constituție, precum și a art. 1 privind protecția proprietății din Primul Protocol adițional la Convenție, bunul constituind o creanță împotriva statului calculată la o altă valoare decât cea care s-ar stabili sub imperiul legii noi.

17. Accesul liber la justiție permite depunerea oricărei cereri a cărei rezolvare este de competența instanțelor judecătorești, caracterul legitim al acesteia urmând a fi apreciat în urma judecării cauzei și constatat prin hotărâre judecătorească. Or, prin textele de lege criticate se aduce atingere acestui drept, a cărui exercitare este împiedicată pe o perioadă îndelungată. Textele de lege criticate nu respectă nici condițiile impuse de art. 6 și art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectiv un acces efectiv la justiție, precum și un termen rezonabil de soluționare a cererilor formulate în condițiile [Legii nr. 10/2001](#) privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989.

18. Restrângerea drepturilor fundamentale poate avea loc numai cu respectarea condițiilor înscrise în art. 53 din Constituție, or, textele de lege criticate nu respectă aceste condiții.

19. Curtea de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal își exprimă opinia în sensul că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Astfel, în ceea ce privește principiul neretroactivității legii instanța arată că, potrivit acestuia, nu se poate aduce atingere unor drepturi definitiv câștigate sau situațiilor juridice deja constituite. În cauză este vorba despre situații juridice în curs de constituire (facta pendentia), acestea intrând sub incidența art. 4 și art. 34, respectiv [art. 35 din Legea nr. 165/2013](#). Totodată, se observă că nu este vorba despre raporturi juridice determinate de părți, cu drepturi și obligații precis stabilite, pentru a se aprecia asupra legii incidente la momentul la care raporturile au luat naștere. Din punctul de vedere al aplicării legii în timp, respectiv al supraviețuirii sau nu a legii vechi, trebuie făcută distincție între situațiile juridice de natură legală, cărora li se aplică legea nouă în măsura în care aceasta le surprinde în curs de constituire, și situațiile juridice voluntare, care rămân supuse, în ceea ce privește validitatea condițiilor de fond și de formă, legii în vigoare la data întocmirii actului juridic

care le-a dat naștere. Acțiunile în justiție aflate în curs de soluționare la data intrării în vigoare a [Legii nr. 165/2013](#) constituie situații juridice legale, în desfășurare, surprinse de legea nouă înaintea definitivării lor, intrând astfel sub incidența noului act normativ.

20. Potrivit prevederilor [art. 30 alin. \(1\) din Legea nr. 47/1992](#), încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

21. Avocatul Poporului apreciază că dispozițiile [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) aduc atingere art. 15 alin. (2), precum și art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție. Astfel, în temeiul acestor norme coroborate cu [art. 33 din Legea nr. 165/2013](#), cele mai multe acțiuni formulate în temeiul [Legii nr. 10/2001](#) au fost respinse ca prematur introduse. S-a acționat astfel asupra fazei inițiale de constituire a situației juridice, modificându-se în mod esențial regimul juridic creat prin depunerea cererilor de chemare în judecată în termenul legal, cu încălcarea principiului *tempus regit actum*, în acest sens fiind și considerentele care au stat la baza [Deciziei Curții Constituționale nr. 830 din 8 iulie 2008](#). Or, neretroactivitatea legii impune ca noua lege să nu se aplice actelor îndeplinite conform dispozițiilor legii anterioare, ci doar acțiunilor care se efectuează după intrarea acesteia în vigoare, rămânând valabile cele efectuate în perioada activității legii vechi.

22. Pe de altă parte, prevederile [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) aduc atingere art. 16 alin. (1) din Constituție, deoarece prin instituirea noilor reguli privind soluționarea dosarelor, care ar putea determina judecătorul să respingă cererile de chemare în judecată ca prematur introduse, se creează premisele unei discriminări fără un criteriu obiectiv și rezonabil de diferențiere. Astfel, persoanele ale căror procese s-au finalizat înainte de intrarea în vigoare a legii s-au aflat într-o situație mai favorabilă, dar discriminatorie, față de persoanele ale căror procese erau în curs de soluționare la data intrării în vigoare a actului normativ.

23. De asemenea apreciază că prevederile art. 4 teza a doua raportat la prevederile art. 34 alin. (1) și [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#) îngrădesc accesul liber la justiție. Prin adoptarea unor astfel de norme, legiuitorul a intervenit în procesul de realizare a justiției, deoarece excepția prematurității este o excepție de fond, peremptorie și absolută, care, odată admisă, face ca acțiunea să fie respinsă. În acest sens sunt invocate considerentele care au stat la baza [Deciziei Curții Constituționale nr. 6 din 11 noiembrie 1992](#). Reluarea procedurilor cu caracter administrativ, ca urmare a respingerii acțiunii ca inadmisibilă sau prematur introdusă, contravine și principiului soluționării cauzei într-un termen optim și previzibil, astfel cum acesta este reglementat de art. 6 din Codul de procedură civilă și de art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

24. Totodată, cât privește dreptul de proprietate privată, acesta apare ca fiind supus unor ingerințe din partea legiuitorului, care nu răspund întocmai exigențelor de legalitate și proporționalitate între interesele generale și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale indivizilor.

25. Referitor la celelalte critici apreciază că normele de lege criticate sunt în concordanță cu principiile constituționale pretins încălcate.

26. Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și [Legea nr. 47/1992](#), reține următoarele:

27. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale [art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992](#), să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

28. Obiectul excepției de neconstituționalitate, astfel cum a fost reținut în dispozitivul Încheierii de sesizare a Curții Constituționale din Dosarul nr. 10D/2014, îl constituie prevederile [art. 4 din Legea nr. 165/2013](#) privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 17 mai 2013. În realitate, în ambele cauze, astfel cum rezultă din motivarea autorilor excepției, raportată la circumstanțele cauzei, precum și din identificarea de către instanța de judecată a articolelor aplicabile, prin opinia exprimată, obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă prevederile art. 4 teza a doua raportat la prevederile art. 34 alin. (1) și [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#), care au următorul cuprins:

- Art. 4 teza a doua: "Dispozițiile prezentei legi se aplică (...) cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor, (...) la data intrării în vigoare a prezentei legi.";

- Art. 34 alin. (1): "Dosarele înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor vor fi soluționate în termen de 60 de luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni.?"

- Art. 35 alin. (2): "În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor."

29. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, prevederile legale criticate contravin dispozițiilor cuprinse în art. 15 alin. (2) referitor la neretroactivitatea legii, art. 11 referitor la dreptul internațional și dreptul intern, art. 16 privind egalitatea în drepturi, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 referitor la accesul liber la justiție, art. 44 alin. (1) și (2) privind dreptul de proprietate privată, art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art. 78 referitor la intrarea în vigoare a legii din Legea fundamentală, precum și celor ale art. 6 privind dreptul la un proces echitabil și art. 14 privind interzicerea discriminării din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, celor ale art. 1 privind interzicerea generală a discriminării din Protocolul nr. 12 la Convenție, precum și celor ale art. 1 privind protecția proprietății din Primul Protocol adițional la Convenție.

30. Examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 teza a doua, raportate la prevederile art. 34 alin. (1) și [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#), Curtea observă că prin [Decizia nr. 269 din 7 mai 2014](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014 a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că prevederile [art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013](#) sunt constituționale în măsura în care termenele prevăzute la art. 34 alin. (1) din aceeași lege nu se aplică și cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a legii.

31. Întrucât autorii excepției formulează critici de neconstituționalitate care vizează dispozițiile art. 4 teza a doua raportate la cele ale [art. 34 alin. \(1\) din Legea nr. 165/2013](#) în interpretarea ce a fost exclusă cadrului constituțional prin [Decizia nr. 269 din 7 mai 2014](#), precum și faptul că decizia menționată a fost pronunțată la un moment ulterior sesizării instanței constituționale, în temeiul [art. 29 alin. \(3\) din Legea nr. 47/1992](#) Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a devenit inadmisibilă.

32. În ce privește dispozițiile [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#), Curtea observă că acesta consacră dreptul persoanei care se consideră îndreptățită de a se adresa instanței judecătorești în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de art. 33 și 34, în cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele menționate. Așa fiind, [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#) nu este incident în cauză, neavând legătură cu soluționarea acesteia, în sensul dispozițiilor [art. 29 alin. \(1\) din Legea nr. 47/1992](#).

33. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al [art. 29 din Legea nr. 47/1992](#), cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

I. Respinge, ca devenită inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 teza a doua raportate la prevederile [art. 34 alin. \(1\) din Legea nr. 165/2013](#) privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, excepție ridicată de Maria Palamariuc și Doina Șmocot, prin mandatar Societatea Comercială "Real Grup Invest" - S.A. din București, și de Gheorghe Ionescu în dosarele nr. 1.276/2/2012* și nr. 9.214/2/2011* ale Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal.

II. Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 teza a doua raportate la prevederile [art. 35 alin. \(2\) din Legea nr. 165/2013](#) privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, excepție ridicată de aceiași autori în aceleași dosare ale aceleiași instanțe.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 21 octombrie 2014.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,

Cristina Cătălina Turcu
